8-10 URTE

MIGRAZIOA ETA BABESA

MUGARIK GABEKO ESKUBIDEAK: SAID ETA HARRESIA

kaleidoskópio

JATORRIARI BURUZKO INFORMAZIOA

Proposamen didaktiko honen jatorria **Munduak elkarlotuz** nazioarteko proiektuan datza. Aspaldiko partez, irakasle askok eskatu izan digute **Munduak elkarlotuz** proiektuaren sareko plataforman agertzen ziren jarduerak eskura izateko aukera, online-ko jardueraren egutegia eta beste hainbat eskolarekiko prozesu kooperatiboa zeinahi zela ere, nork bere ikastetxean autonomia osoz betearazi ahal izateko.

Oraingoan, animazioei, ildo nagusiei eta eduki-mailei eutsi egin diegu eta, gainera, jarduerak testuinguru berrira egokitu ditugu, zeuen lanak ondore onak izan ditzan.

Gida hau irakurtzea gomendatzen dizuegu, horrek jarraibideak emango dizkizuelako, bai hemen proposatzen diren jarduerak garatzeko, baita ideiak ere, hainbat gai eta aspektutan sakontzeko.

www.conectandomundos.org

OXFAM Intermón

Aurkibidea

Animazioa, laburturik. Helburu eta aztergaiak 3

Helburuak 4

Edukien lehenestea 4

Animaziorako istorioa 4

JARDUERAK GARATZEKO JARRAIBIDE METODOLOGIKOAK 5

Said dut izena 5

Gure abenturan parte hartu nahi? 6

Historia harrigarri bat 9

Mugarik gabeko eskubideak 13

Apurtu harresiak! 14

Irakurgai interesgarriak 15

Oinarrizko egiturak ikaskuntza kooperatiboan 15

Glosarioa 18

Baliabide osagarriak 21

Animazioa, laburturik. Helburu eta aztergaiak

Munduan barrena mugitzeko eskubidea gizaki guztioi zor zaigu, giza fenomeno hori denboraren hastapenetatik dator. Egunero, betidanik, milaka pertsonak bidaiatzea erabakitzen dute mundua ezagutzeko, lana bilatzeko, aukera berriak topatzeko... beste gizaki asko aldatzen dira lekuz, beren burua eta izaki maiteena arriskuan ipintzen dituzten gatazka edo bestelako arrazoietatik ihes egiteko.

Egun, mundu zabalean ia hirurogei milioi gizakik bizi behar izaten dute etxetik urrun. Nazio Batuen erakundeak dioenez, zifra horrek marka guztiak hautsi ditu Bigarren Mundu Gerraz geroztik. Azken urte hauetan lau milioi pertsona baino gehiagok Siriatik alde egin behar izan dute, gerrate zibilari –beste hamaika gatazka armatutan gertatzen den bezala– edo bizirik irautea arriskutan jartzen duten bortizkeria eta muturreko pobreziari ihes eginez.

Fenomeno horren aurrean, Garapen Jasangarriko Helburuen barnean, gizakien migrazio eta mugikortasun ordenatu, seguru, erregular eta arduratsua bideratzeko erronka finkatu du nazioarteko komunitateak, ongi planifikatu eta kudeaturiko migrazio-politiken aplikazioari esker, besteak beste.

Mugarik gabeko eskubideak proposamen honekin derrigorrezko migrazioaren kausak eta migratzen ari diren pertsonengan eragina duten faktoreak aztertzeko lanabesak eskaini nahi ditugu; horri esker, konpromiso handiagoa exijitu ahal izango da giza eskubideekin, herritarren segurtasunarekin, garapen jasangarriarekin eta gatazka armatuen prebentzioarekin, gizaki guztiei zor zaien bakezko bizitza duina izateko eskubidea bermatzeko.

Helburuak

- Etxea, familia eta lurraldea utzi behar izatean, pertsonek bizi dituzten sentimendu eta emozioak azalaraztea.
- Muga (ikusgai zein ikusezin) kontzeptua aztertu eta ulertzea; baita, ahal den neurrian, indarrean diren muga-motak: geografikoak, politikoak, sozialak eta emozionalak.
- Pertsonak bizi nahi duen toki eta herrialdea hautatzeko duen eskubidea ezagutzea.
- Aniztasuna, aberaste pertsonal eta sozialaren elementutzat jotzea, identitate-ikuspegi inklusibotik.
- Harrera eta enpatiazko jarrerak sustatzea.

Edukiak lehenestea

- Muga ikusgai eta ikusezinak.
- Etxea, familia eta lurraldea utzi behar izatean, pertsonek nozitzen dituzten sentimendu eta emozioak.
- Aniztasunaren aberastasuna eta enpatia.
- Askatasunez lekualdatzeko eskubidea
- Zergatik lekualdatzen gara gizakiok?

Animaziorako istorioa

- Istorioa Lina, Said eta Marco pertsonaien inguruan garatuko da. Ipuin baten bitartez, horien gertaldia eta beren familienak ezagutuko ditugu, eta etxea, familia eta lurraldea utzi behar izatean, pertsonek dituzten sentimendu eta emozioei helduko zaie.

Jarduerak garatzeko jarraibide metodologikoak

Said dut izena

Eskubideak eta mugak.

Saiden historia eta gelako elkarrizketa

Saiden historiaren bidez, harreman alorreko gatazkak konpontzeko pertsonek duten gaitasuna agertu nahi izan dugu, estereotipo eta topikoak auzitan jarrita; horrela aztertuko dugu aniztasunaren aberastasuna izari denetan: kultural, sozial eta belaunaldi arteko liskarretan. Historiari amaiera emateko, Saidek planteatu dien egoeraren bukaerak marraztu beharko dituzte haurrek, bakoitzak berea.

Saiden istorioa eskubideak aintzat hartzean oinarritzen da: aske zirkulatzeko eskubidea, harrera egitekoa, bizitza duina izatekoa...

Faseka eratutako istorio horretatik abiatuta edota gelan egingo den irakurketa edo narrazioa ulergarriago gerta dadin, galdera sorta bat egitea proposatuko dugu. Egoera bakoitzean pertsonaiek nozitzen dituzten sentimendu eta emozioen inguruan gogoeta eta hizketa egitera bultzatzen duten galderak ere proposatuko ditugu, aniztasuna eta desberdintasuna deskubritu eta baloratzeko xedez. Helburua da haur bakoitzaren errealitatearen eta istorioaren arteko zubiak eraikitzen joatea.

Harresiez ari garela...

Istorio honen bidez *muga* (eragozpen, oztopo) kontzeptua sartu da, aztergai. Hor, muga naturalak azpimarratuko ditugu, gizakiak antropologikoki biziguneka (laku, ibai, mendi, mendilerro, etab.) bereizten dituztenak. Era berean, oztopo edo eragozpen natural horiek gainditzeko berariaz eraiki diren gauzak aipatuko ditugu: zubiak, bideak, etab.

Argazkien laguntzaz, guk eraikitzen ditugun harresiez (itxiturak, langak, hormak, burdin hesiak, etab.) hitz egingo dugu eta, noski, debatea sortuko da harresi horien eginkizunaz eta geure burua babestuta sentitzeko dugun premiaz. Hori aprobetxatuko dugu, harresi horiek guztiak ikusezinak diren arren, gizakiak bereizten dituzten baina ikusten ez diren bestelako harresiak ere badirela azaltzeko: distantziak ezarritakoa, esate baterako, teknologiari eta garraiobideei esker (hegazkina, trena, autopista, etab.) gainditu dugu. Badira elkarrengandik apartatzen gaituzten harresiak ere: lagun batekin haserretzea, hizkuntza desberdinetan mintzatzearen ondorioz elkar ez ulertzea, belaunaldi desberdinen artekoak, etab. Baliteke muga kultural, sozial edo ekonomikoen adibideak agertzea, kontzeptua aipatu gabe ere. Adibidea edozein dela ere, garrantzitsuena da formula edo adibideak ezartzea; hauek, batetik, “gaindiezineko bereizketa” desmitifikatuko dute eta, bestetik, bereizketa beharrezkoa ez dela argi eta garbi frogatuko dute, hots, nahasketa bizitza, aniztasuna, ikasketa dela.

Orain edo geroago agertuko da *muga politiko* kontzeptua. Muga, herrialde baten amaiera adierazten duen lerro konbentzional hutsa dela esango dugu. Muga batzuk era fisikoan daude finkatuak (harresiak, itsasoa), baina ez beti. Herrialdeek, elkar hartuta normalean, beren mugak noraino iristen diren finkatzen dute; muga hori gaindituta, ondoko herrialdearen lurretan sartzen gara.

Mugaren definizioa: *"Horrela deitzen zaie lurralde jakin bateko (herrialde, estatu, udalerri, etab.) ertzetan dauden lerroei: hauek, bi eskualderen arteko lur, aire eta ur atalak finkatzeko sortuak izan dira. Lur-mugapenak ez ezik, gobernu jakin batek bere lurraldean dauden lur-atalen gainean duen jurisdikzioa ere hartzen da aintzat;* ***lurralde horretatik kanpora gertatzen dena auzo-estatuaren auzia izaten da."***[1]

Muga kontzeptuaren definizio hau emanik, azken esaldia letra lodian agertu dugu, honelako definizioetan helarazi ohi den mezua azpimarratzeko. Munduak elkarlotuz-en eta garapenerako hezkuntza-proposamen didaktiko gehienen helburua, hain zuzen, bestearekiko (auzo-lagunarekiko) axolagabekeria edo utzikeriazko planteamendu horren kontra-kontrakoa da. Argumentu hori honela laburtzen da: ***"Gizakiok heztea, ezer gerta ez dakigun arrotz" (Gimeno Sacristán).***

Gure abenturan parte hartu nahi?

Etxea, familia eta lurraldea utzi behar izatean, pertsonek dituzten sentimendu eta emozioak.

Katearen jokoan ariko gara

Fase honetan, katearen jokoaren bitartez, harresien eginkizunak —gainditu beharreko eragozpentzat— eta horiek pasatzea debekatzeak sortarazten dituen sentimendu eta emozioak bizi ahal izango ditugu, jolasean bada ere. Geroagoko debateak lagunduko gaitu hainbat estereotipo (babesa, segurtasuna, beldurra, etab.) suntsitzen eta, proba gainditutakoan, nozitzen diren sentimendu jakin batzuk (alaitasuna, itxaropena, berdinen arteko laguntza, etab.) bizikiago baloratzen.

Hasierako jarraibideak

Ikasleek, itsastiritarrak izanik, Lehortegira pasa nahi dutela eta herri honetakoek Itsastirin sartu nahi dutela antzeztuko dute. Hiruzpalau neska edo mutiko hautatuko dira –lasterketan azkarrenetakoak, ahal dela–, katearen hastapena osatzeko. Gerora, aldeetatik pasatu nahi duten lagunak harrapatu ahala, katea zabalduko da.

Ikasleei honela esango diegu:

"Patiora joango gara. Leku zabala behar dugu, korrika egingo dugu-eta. Hasteko, hiruzpalau neskato-mutiko, eskutik helduta (katea osatuta), pistaren erdialdean ipiniko dira, Itsastiri eta Lehortegi

1. Iturria: http://conceptodefinicion.de/fronteras/

bereizten dituen harresia itxuratuz. Gainerako lagunok Itsastiriko eta Lehortegiko herritarrak zarete eta herri batetik bestera joan behar duzue. Helburua da harresia pasatzea, katea (harresia) osatzen dutenen atzaparretan erori gabe".

Jolas arina da, guztira 6 – 10 minutu iraungo duena. Txikienentzat angustia-eragile izan daitekeenez, beraien artean elkarri laguntzea proposa dakieke, nahi bada.

Jolasean aritzeko jarraibideak

- Harrapatzaile bakarrak kate-muturrekoak dira, tartekoak ez.
- Erdialdeko arkuetatik edo alboetatik pasatzen direnak beste aldera iritsi ahal izango dira, salbu.
- Katea osatzen dutenak eskutik askatzen badira, ezin dute inor harrapatu.
- Katea osatzen dutenek norbait harrapatzen badute, hori katean sartuko da, "harresia" geroz eta luzeagoa eginez.

Geroagoko debatea

Debatearen ardatza, harresia gainditu nahi zuten neskato-mutikoek nozitutako emozio eta sentimenduak izango dira. Apuntatu arbelean eta aztertu nolako sentsazioak nozitu dituzten eta noiz atzeman dituzten (katea zeharkatu aurretik, zeharkatzean, beste aldera iristean edo harrapatuak izatean). Era askotako sentsazioak agertuko dira hor: beldurra, amorrua, poza, urduritasuna, blokeoa, inpotentzia, lasaitasuna, laguntasuna, segurantzia, etab.

Emozio horiek aztertu ondoren, hurrengo galdera egin dezakegu: "Nolako sentsazioak bizi izan zituen Linaren aitonak, zuen ustez, pasatu ezinik gelditzean?". Oso litekeena da debatean barna, etxeko telebistan, alanbre-hesiak zeharkatu eta antzeko bizipenak nozitu dituzten pertsona iheslarien irudien ondoriozko iruzkinak azaleratzea. Ikasle helduekin, jolasaren bitartez enpatia sortarazi beharko dugu, azalkeria hutsezko iruzkinik ez egiteko eta pertsona horien benetako emozioak ulertarazteko.

Elkarrizketa egitean kontuan izateko aholkuren bat

Elkarrizketari heldu aurretik garrantzitsua da ikasleek argi edukitzea, jatorriaz mintzatzea, alde egiteko arrazoiak aipatzea etab., pertsona askori oso kontu pertsonal eta intimoak iruditzen zaizkiela. Ezinbestekoa da galderak errespetuz eta sentiberatasunez egitea. Gertuko pertsonak edo ezagunak izan arren, oso litekeena da haiek jendaurrean behin ere azaldu ez izana zergatik ihes egin zuten. Ikasleari ulertarazi behar zaio etxea eta etxekoak uzteko erabakia hartzea ez dela erraza, gehienetan familia eta gizaki maiteenganako eskuzabaltasunezko egintza dela. Elkarrizketa, pertsona migratzaile edo errefuxiatuen errealitatearen inguruko mezu kaltegarri eta faltsuak orekatzeko modu bat da.

Nola partekatu etxean eginiko elkarrizketak

Non jaio zinen?

Non jaio ziren zure aita eta ama?

Non jaio ziren zure aitona-amonak?

Zure seniderik bizi izan al da oraingo bizitokia ez den beste nonbait?

Beste nonbaiteko pertsonarik ezagutzen al duzu? Nongoa da?

Zergatik alde egin zuen bere herri, hiri edo herrialdetik?

Nola sentitu zen alde egitean?

Nola alde egin zuen? Norekin alde egin zuen?

Nola sentitu zen leku berrira iristean? Egokitzea gogorra egin al zitzaion?

Jaioterrian bizi ez de pertsona ospetsurik ezagutzen al duzu? Nongoa da? Zergatik gustatzen zaizu?

Hasieran, gelako ikaskide guztiek hartuko dute parte eztabaidan, lehen galderei dagokien informazioa partekatzeko, eta beste herrialde edo lurralde batean bizi izan den norbaitekin hitz egiteko aukerarik ikertuko dugu.

Informazioa jasotzeko, horma-irudi erraldoia biltzeko paperarekin egin dezakegu, gela bost kideko taldetan banatuta. Talde bakoitzak bildu duen informazioa partekatuko du eta, hormakoan, hauxe apuntatuko du:

- Bere senideen jaioterria.
- Pertsonek herri, herrialde edo lurraldetik alde egiteko dituzten arrazoiak.
- Alde egitean, pertsonek nozitzen dituzten sentimenduak.
- Leku berrira iristean, pertsonek nozitzen dituzten sentimenduak.

Informazioa bildutakoan ozen irakurriko da, nork bere ondorioak atera ditzan alde egiteko izan zituen arrazoiez eta nozitu zituen emozioez. Egiazko eta gertuko pertsonen bizipenak ezagutzea lagungarri izango da migrazioa ohiko gertakari natural gisa bizitzeko.

Historia harrigarri bat

Zergatik lekualdatzen gara gizakiok?

Askatasunez lekualdatzeko eskubidea.

Enpatiaz ari garela... Hammeden lekuan, zuek zer egingo zenukete?

Enpatia, beste pertsonaren lekuan ipintzeko, bera aditzeko eta ulertzeko gaitasuna da. "Bestearen larruan jartzea" da, alegia. Jarrera horrek funtsezko hiru gai eskatzen ditu: era aktiboan aditzea, bestearen sentimenduak ulertzea eta onartzea, auzirik egin gabe. Simulazio-jokoak eta rol-jokoak oso teknika baliagarriak dira beste pertsonekiko enpatia sustatzeko eta, horrela, egoera jakin batzuk bizitzean, nozitzen dutena ulertzeko.

Istorioa zer iruditu zaien galdetuko diegu, bizi duten egoera bidezkoa den aztertuko dugu. Aditze aktiboa sustatzea adostuko dugu, gainerakoen iritziak kritikatu gabe; Saiden amaren larruan ipiniko gara, haren lekuan guk zer egingo genuen jakiteko (nonbait ezkutatu, arazoari aurre egin, lekutik ihes egin...). Saiden osaba Hammeden larruan ere jarriko gara, horren lekuan zer egingo genuen jakiteko. Baliteke gure erantzunak eta pertsonaiek hartutako erabakiak bat ez etortzea, baliteke ikasle batzuek eta besteek hartutakoak bat ez etortzea ere. Horrek elkarrizketa erraztuko du, haurren arteko aditze aktiboa sustatuko du sentimenduen arrazoiak ulertzeko eta Saiden amaren eta osabaren erabakien arrazoiak ulertzeko; erabaki jakin batzuk hartzea kontu erraza ez dela deskubritzeko, alegia.

Hor agertuko da *justizia* kontzeptua, funtsezko balioen multzotzat hartua: errespetua, ekitatea, berdintasuna eta askatasuna.

Bestelakoa izatearen beldurra ere aztertuko da: hori oso aproposa izango da aniztasunaz aritzeko eta, era berean, *Mundua koloretan* dinamikan aritzeko bidea prestatuko digu.

Mundua koloretan[2]

Homogeneotasun edo heterogeneotasun irizpideez baliatuz, dinamika honen xedea taldeen osaketaz gogoeta eginaraztea da. Bi helburu planteatzen dira horretarako: batetik, beste pertsonengana gerturatzeko unean, berdintasunak edo desberdintasunak nolako eragina duten atzematea eta, horri dagokionez, nolako irizpideak ditugun agertzea; bestetik, talde batean txertatzen garenean edo taldetik kanpo baztertuak geratzen garenean, nolako sentimenduak ditugun nozitzea.

Hasierako jarraibideak

Hormari atzealdea itsatsita ipiniko dira parte-hartzaileak, begiak itxita, **isil-isilik.** Bakoitzari bekokian pegatina bana ezarriko zaio, baina ikasleak ez du jakingo zein forma eta koloretakoa den. Parte-hartzaile denek pegatina itsatsita dutelarik, begiak irekitzeko eskatuko diegu eta taldeak osatzeko ("taldeak osatzeko", besterik gabe) bi minutu dituztela esango diegu. Norbait pegatinarik gabe utziko dugu eta beste norbait, gainerakoek daukatenaz bestelako

2. Iturria: "Adaptación del seminario de educación para la paz" (APDH, 1992).

batekin (forma eta kolore desberdinekoak). Bi koloretako pegatinak ere erabil daitezke, batera. Txikienentzat, aurreko guztia biziki konplexua dela iruditzen bazaigu, kolore desberdinetako pegatinak bakarrik erabiliko ditugu.

Materialak: kolore eta forma desberdinetako pegatinak

Gutxi gorabehera:
6 biribil berde
6 karratu gorri
6 biribil gorri
2 biribil hori
triangelu hori bat
izar urdin bat
eskuko ispilua

Jolasean barnako jarraibideak

Garrantzi handikoa da jarduera honetan isil-isilik egotea.

Maisu-maistrak begiratu eta hurrengo kontuak apuntatu beharko ditu:

- Ea norbaitek eramaten duen haurrik kolore desberdinetako taldeetara, helduta edo behartuta.
- "Bestelako" pegatina dutenen adierazpenak.
- Eramaten errazak diren haurrak.
- Jolasa hastean zer egiten duten, nor diren taldekatzen lehenak, nola diharduten besteekin eta beraien artean.
- Taldeak osatzeko darabiltzaten irizpideak. Begien bistakoa izango da seguruenik, hots, pegatinaren kolorea eta forma.
- "Bestelako" pegatina dutenak txertatzeko edo ez txertatzeko modua nola adierazten duen taldeak.

Denak taldekaturik daudela, eman iezaiezue ispilua, nork bere pegatina ikusi ahal izan dezan.

Gaian sakontzeko, agian merezi du "taldeak osatzeko bakarrik" jarraibide hartatik abiatzea; horrela, batzuetan, aspektu bakar bati —nabarmenenari— erreparatzen diogula helaraziko diegu haurrei. Interesgarria izango da bestelako irizpideak jorratzea taldeak osatzeko, talde berriak sortuz edo, areago, denen artean talde bakar bat osatuz (identitate anitzekoa).

Jolas ondorengo jarraibideak

Garrantzi handikoa da jolasean nozitutako sentsazioak eta gauzaturiko egintzak aztertzea eta, era berean, bakoitzari besteek atzeman dizkioten emozioen inguruko iritzia galdetzea eta adi entzutea.

Zerk harritu zaituzte gehien? Nola sentitu zarete? Zergatik sentitu zarete horrela? Nola jokatu duzue hautapenean? Zergatik? Zer ez zaizue gustatu? Zergatik?

Zergatik hurbiltzen gara gure antzik handiena duenarengana? Talderik gabe gelditu diren haur horiek zer pentsatu eta sentitu dute? Zer pentsatu dute gainerakoek? Konturatu egin al dira?

Bizi izaniko egoera emozionaletan paralelismoak bilatu beharko dira, nozitutako emozioak eta sentimenduak atzeman nahian, honela:
Inoiz "bestelakoak" sentitu al zarete? Noiz? Zergatik? Zer egin zenuten orduan?

Gelan bertan eta hortik kanpora, aniztasunaren balioaz

Aniztasunaren gestioa hezkuntza sisteman

"Aniztasunaz arduratzeak esan nahi du gizarte denetan kultura desberdinak bizi direla, gizarte klaseak, talde etnikoak, generoak, orientazio sexualak, lurraldeak eta beste faktore askok eraginik. Halaz ere, gure eskolak gutxiengo sozial menderatzailearen kultura pribilegiatua saritzen (eta ezkutatzen) du: hitz egiteko erak, mugitzeko moldeak, harreman klaseak, hipokresiak, akats eta bertuteak. Faktore estrukturalen eraginez ez ezik, gizaki garen aldetik ere gara aniztunak, desberdinak: batzuei pintura gustatzen zaie izugarri, beste batzuk bertsotan dira trebeak, haiek dantza dute atsegin, bestetzuk lantaldeak osatzen bikainak dira, harako haiek animalienganako erakarpen berezia sentitzen dute... unibertso oso bat.

Gure eskolan, landare talofito eta biofitoen arteko aldeak akaso ikasiko genituen baina, aldi berean, oso litekeena da haritza eta pagoa bereizten ez asmatzea, edo gure dieta osatzen duten elikagaiak nondik datozen ez jakitea. Norbaitek hartu du hautapen kultural hori arbitrarioki egiteko ardura eta orain egiazkotzat eta kultura bakartzat aurkezten du. Ezagumenduen garrantzi edo lehentasunak gorabehera, horixe gogoratu beharko dute haurrek (azterketa aprobatzeko). Aniztasunari irekitako eskolak auzitan jarri behar ditu garrantzi eta lehentasun horien balioak.
Ikusi batera, eskolan neskek arrakasta handiagoa erdiesten dute, mutilek baino kalifikazio hobeak jasotzen dituzte, oposizioak portzentaje handiagotan gainditzen dituzte, porrot txikiagoa biltzen dute. Nolanahi ere, unibertsitate karrera jakin batzuen alde (irakaskuntza, erizaintza, psikologia, medikuntza) egiten dute, gehienbat, beste batzuk (ingeniaritzak, oro har) hein batean edo erabat zokoratuta. Azkenean, panorama ezaguna da: goi karguetan emakume gutxi dago. Gure eskolak —ikasgai jakin batzuek, bereziki— zolitasuna, hausnarketa, sormena... sustatzen al ditu?

Aniztasunaz arduratu nahi duen eskolan ikaslearen hitza izango da protagonista. Isiltasunaren eskolan ez da behin ere loratuko aniztasunaren emaitza, hots, mundu-ikuskera desberdinak dituzten ikasleak edukitzearen aberastasun eta pribilegio berdingabeaz gozatzea: ikasle horiek mundu zabaleko hamaika bazterretatik etorri dira, familia-mota desberdinak osatzen dituzte, hizkuntza diferentetan mintzatzen dira, era askotako gastronomiatan elikatzen dira. Neskato-mutikoak, eskolara iristeko, gauza mordoa

dakite eta ezagutza horiek gure abiapuntua izan behar dira, guztiek osaturiko aniztasunaz arduratuko den kalitatezko eskola dendenentzat lortu nahi badugu."[3]

"Aniztasun kulturala aberastasun handia da, giza generoari dagokion baliabideetako bat eta, halakotzat atzeman eta aitortu beharra dago. Kulturen artean ez dago inongo balio-eskalarik, denak berdinak dira duintasunez eta eskubidez, loratzen diren lurraldeen hedadura zeinahi dela, bertako kideak asko izan edo gutxi izan. Gure mundua, funtsez, kulturen sinkronia da eta horien koexistentziak eta aniztasunak gizateria osatzen dute. Premia larrikoa da, zinez, garapenari emango diogun erantzunean behineko lekuan agertzea kultura-mulko hori.

Hauxe da UNESCO erakundearen Mundu Txostenak helarazten digun mezua: aniztasun kulturalean eta kulturarteko elkarrizketan inbertitzea. [...] Aniztasun kulturalaren eta ingurunearen ekonomiaren, hezkuntzaren eta osasunaren artean, klima aldaketaren, ondarearen babesaren, hizkuntzen babesaren, baliabideetarako irispidearen eta ongizate handiagoaren artean era guztietako lokarriak daudenez, ezinezkoa da gai bakar bati heltzea kulturen eta aniztasunaren helmena kontuan hartu gabe.

Orain aurrera egin eta mezu honi oihartzuna eman behar diogu, mundu zabalean zehatz-mehatz gauza dadin eguneroko errealitatean, gobernuen eta arduradun politikoen ekarpen eta erabakietan, sektore pribatuan eta gizarte zibilean. Elkarlanerako harreman ugari finkatzeari esker, UNESCO erakundeak deliberatua du aniztasun kulturalak garapen proiektuen erdi-erdian agertu behar duela eta, era berean, aniztasun horren aurreko errespetua bilaka dadin bai kulturen arteko elkarrizketen funtsa, baita bakearen aldeko lanabesa ere."[4]

Testuinguru multikulturaletako erronkak. Kultura arteko gaitasunak eta gatazkak ebaztea

"Harremanaren kalitateak elkar ezagutzea eta ulertzea errazten duelako

"Bestearen" erreferentzia-markoa ezagutu nahi bada, ez da beharrezkoa etnologia edo antropologiako entziklopedia osoak irakurtzea, zeinahi irakurketa onuragarri gertatuko zaigun arren. Hel diezaiogun aurrean dugun gizakiari eta har dezagun bera informazio-iturri oparotzat. "Gizaki bakoitza mundu oso bat da" esakunea ekarrita, onar dezagun pertsona bakoitzak bere eredua kultur erreferentzia komunaren marko horren barruan daukala. Zergatik diogu hau? Maiz iruditzen zaigu, beste kulturez ditugun ezagutza teorikoek bermatuko digutela kultura horietako pertsonekiko harremanetan elkar ulertzea, baina ez da hala.

3. Iturria: "La gestión de la diversidad en el sistema educativo", Rafael Feito Alonso, Madrilgo Unibertsitate Complutensearen Soziologiako irakasle titularra. CIP-Ecosocial –ECOS 8 zk. buletina, 2009 abuztua-urria.
4. Iturria: http://www.unesco.org/new/es/culture/resources/report/the-unesco-world-report-on-cultural-diversity

Begi bistakoa dirudien arren, ez dezagun ahaztu errespetua dela beste pertsona batekin harreman on bat ezartzeko oinarrizko jarreretako bat, haren kultura edo jatorri etnikoa zeinahi dela ere. Errespetu hori zabaldu behar da haren mundu-eredura, haren balioetara, haren izateko erara eta bizitzan kokatzeko moldera. Harekin ados egotea ez da beharrezkoa, errespetua zor zaiola erakutsi behar zaio, besterik gabe.

Hasierako errespetu hori ezinbestekoa da, aspektu kultural jakinen batean ados ez bagaude ere, beste pertsona horrekiko konfiantza finkatzeko, bera eta biok ondo sentitzeko, elkarrizketari eta trukatzeari ate-leihoak zabaltzeko. Hori erdiesteko, haren kulturaz ustez dugun ezagutza teorikoa baino areago baliatu behar ditugu geure komunikazio-trebezia eta gaitasunak; hauek, gure bizitza sozial eta profesionalean garatu ditugularik, beste kulturetako pertsonei egokitzea baizik ez zaigu falta.

Gure aliatu leiala behaketa da: aurrean dugun pertsona horren hitzezko eta ez-hitzezko informazioak atzemateko gauza izan behar dugu. Nolako emozioak adierazten dituen eta nola egiten duen hori: zer iruditzen zaigu, normala edo harrigarria? Nola mugitzen den eta nola betetzen duen espazioa, guregandik zein distantziatan kokatzen den eroso: guri egokia irudituko litzaigukeen distantzia bera al da? Urrunegi edo gertuegi, agian? Nola gorpuzten ditu bere mezuak: desadostasuna azaltzen du edo, aitzitik, bakezale agertzen da? Ñabardura horietara arretaz begiratzeak lagunduko digu geure burua egokitzen, sintoniari eusteko eta elkarrekiko konfiantza areagotzeko. Ulertzen ez duguna galdetzea komeni da; beste pertsona horrek behar dugun informazio zehatza emango digu, geure markoan arrazoizkoa iruditzen ez zaigun hori ulertzeko. Horri esker, ez dugu zertan egin interpretatzeko ahaleginik eta, gainera, oker aritzeko arriskurik ez dugu izango."[5]

Mugarik gabeko eskubideak

Enpatia eta aniztasunaren aberastasuna.

Amaierak sortzea, konponbideak bilatzea.

Amaierak sortzea, konponbideak bilatzea

Kapitulu honetan gelako ikasleei konponbidea asma dezaten proposatuko zaie, Saidek eta bere lagunek harresia eraitsi eta bi herriak elkarrekin bizi daitezen berriro. Jarduera hau era kolektiboan egin behar da, idazki baten bidez, zeina idatzizko testu batekin osatu ahal izango den.

Amaiera zoriontsuarekin ez dugu lana bukatuko, ordea: bi herriek, ostera elkarturik, bizi izan zutena iruzkindu eta marrazteko aukera emango zaie ikasleei. Ipuinari tradiziozko "hau hola bazan edo ez bazan, sar nazaten kalabazan" amaiera eman ordez, harago jo beharra dagoela esango diegu neskato-mutikoei: protagonistak zoriontsu bizi ahal izateko zer egin zuten aztertu behar dute: nolako arazoak izan zituzten? Aurreko egoeraren (harresiak bereizita bizi zirenean) eta oraingoaren artean ba al zen alderik? Debate honi ere marrazki batekin edo idazki kolektibo batekin emango zaio amaiera.

5. Iturria: http://www.gitanos.org/publicaciones/retoscontextosmulticulturales/interaccion.pdf

Azken emaitza, deskargatzeko moduko ipuin bat egitea izango da. Ipuina, kapitulu bakoitzeko binetez eta gela bakoitzak prestaturiko amaierako binetez osatuko da.

Oso mesedegarria gertatuko zaigu haur bakoitzak bere amaiera asmatu eta marraztea eta, azkenean, eskegirik, denek denenak partekatzea, amaiera bateratua osatzeko eta, bide batez, beste geletakoen konponbide eta amaierak deskargatzea, besteengandik ikasteko, eztabaidatzeko eta aztertzeko.

Apurtu harresiak!

Azken kapitulu honetan, ekitaldi kolektibo batean parte hartzea proposatuko da: **"bidegabekerien harresia"** behera botatzea. Aukera polita da jendea inplikatzeko: ikastetxeko beste geletakoak, gure senideak, etab.

Jarduera honetan —ikastetxe osoa inplikaturik, nahi bada— aukera dugu ezagutarazteko, bai kapitulu denetan eginiko lana, baita gelak proposatutako konponbideak eta amaiera agertzeko ere. Era berean, konpromisoen karta ikastetxeko leku ageri batean ipintzea proposatuko dizuegu, denontzat oroigarri izan dadin.

Bukatzeko, "bidegabekerien harresiaren" eraispenari argazkiak egin eta ikastetxeko webean edo sare sozialetan partekatzera animatzen zaituztegu, #DerechosEnMovimiento etiketarekin.

Irakurketa interesgarriak

Oinarrizko egiturak ikaskuntza kooperatiboan

Oinarrizko egitura kooperatiboak hainbat helburu erdiesteko balia daitezke, ikasgai edo unitate didaktiko (UD) bateko sekuentzietan. UD bati heldu aurretik, landu behar ditugun edukiez ikasleek nolako ideiak dituzten ezagutzeko balio dezakete. UD horren hasieran baliagarriak izan daitezke, proiektatu diegun bideoa edo azalpena ikasleek zenbateraino ulertu duten jakiteko. UD dabilen bitartean baliagarriak izan daitezke antolatutako jarduerak gauzatzeko eta landutako edukiei dagozkien gaitasunak aplika ditzaten ikasleek. UD amaitzean, landutako edukien labur-biltze edo sintesia egiteko balio dezakete.

Egitura	UD aurretik	UD hastean	UD bitartean	UD ostean
Irakurketa partekatua	Testu batetik abiatuta, landu beharreko gaiaz ideiak "freskatzea"	Testu batetik abiatuta, gai bat proposatzea.	Testu bat ulertu dela ziurtatzea; testu horretatik abiatuta egingo dira ariketak.	Landutako gaiari dagozkion edukiak sintetizatzen dituen testua ulertu dela ziurtatzea.
1-2-4	Landu beharreko gaiaz aurretiazko ideiak ezagutzea.	Azalpen bat ulertu dela egiaztatzea.	Lantzen ari den gaiaz ariketak egitea, arazoak konpontzea, galderei erantzutea, etab.	Landutako gaiaren ideia nagusiak laburbilduko dituzten galderei erantzutea edo esaldiak osatzea.
Folio birakaria	Landu behar den gaiaz aurretiazko ideiak ezagutzea.	Azalpena, testua, etab. ulertu den egiaztatzea.	Lantzen ari den gaiari dagokiola, arazoak konpondu, galderei erantzun, ariketak egin, etab.	Landu den gaiko ideia nagusiak laburbiltzeko, galderei erantzun edo esaldiak osatzea.
Hiru minutuko geldialdia	Landu beharreko gaiarekin loturiko ideiak gogoratu eta azaltzea.	Lantzen hasi den gaia ezagutzea agintzen duten kontuak planteatzea.	Lantzen ari den gaiaz galderak eta zalantzak planteatzea.	Gaia lantaldean jorratutakoan, galderak eta zalantzak planteatzea.

P. Pujolàs eta J. R. Lago (koord.), Proyecto PAC: Programa CA/AC ("cooperar para aprender / aprender a cooperar") para enseñar a aprender en equipo, Viceko Unibertsitateko Psikopedagogiako Laboratorioa.

Irakurketa partekatua:[7] Testu baten irakurketa partekatu egin daiteke, lantaldean. Esate baterako, lau laguneko taldean, kide batek lehen paragrafoa irakurriko du. Gainerakoak erne-erne egongo dira, aurrenekoak irakurtzen bukatu duenean, hurrengoak (erlojuaren orratzen norabidean, adibidez), entzun berri duena azaldu edo laburbildu beharko du eta beste bi kideek esan beharko dute bigarrenak azaldutako hori zuzen edo oker dagoen, horrekin ados dauden edo ez. Hurrengo ikasleak (bigarrenak, hots, lehen paragrafoaren laburbilpena egin duenak) bigarren paragrafoa irakurriko du eta hurrengoak (hirugarrenak) horren laburpena egingo du; bitartean beste biek (laugarrenak eta lehenak) laburpena zuzen dagoen edo ez esan beharko dute. Gainerakoa ere horrela egingo da, testu osoa jorratu arte.

7. Miranda de Ebroko (Burgos) Los Ángeles herri-ikastetxeko Maria Jesús Alonsok asmaturiko egitura M. J. Alonso eta Y. Ortiz, 2005, 63 orr.; ik. Era berean, Pujolàs, 2008.

1-2-4 egitura:[8] Irakasleak lantalde osoari galdera egingo dio, adibidez, berak eman berri duen azalpena ikasleek ongi ulertu duten egiaztatzeko, edo azaldu berri duen zerbait aplikatzeko. Parte-hartzaile bakoitzak plantilla bana jasoko du, hiru koadroz osatuta: bata "1 egoera"ri dagokiola, beste bat "2 egoera"ri eta hirugarrena, "4 egoera"ri; ikasleak hortxe apuntatuko ditu erantzunak. Hasteko, oinarrizko lantalde bakoitzean, bakoitzak ("1 egoera") egin zaion galderari dagokion erantzun zuzena pentsatuta, lehen koadroan idatziko du. Ondoren, bikoteak osatuko dira ("2 egoera"): hauek erantzunak trukatu eta iruzkindu egingo dituzte, eta bi erantzunetik bakarra egingo dute; norberak bigarren koadroan idatziko du bigarren hau. Azkenean, lantalde osoak ("4 egoera") taldea osatzen duten bi bikoteen erantzunak elkarrekin alderatuta, planteatu zaien galderari erantzunik egokiena eman behar diote.

Folio birakaria:[9] Hezitzaileak oinarri-taldeei zeregin bat aginduko die (hitz zerrenda bat, ipuina idaztea, gai jakin baten inguruan dakizkiten gauzak, ikasleek irakurri duten edo ikasten ari diren testu bateko funtsezko ideia biltzen duen esaldi bat, etab.). Taldeko kide bakoitzak, txandaka, bere partea edo ekarpena idatziko du folio "birakarian", alboko kideari pasatu aurretik, erlojuaren orratzen norabidean, taldeko kide guztiek parte hartu arte.

Hiru minutuko geldialdia:[10] Taldea une jakin batean egiten ari den jarduera arautu edo egituratzeko modu bat da hau eta, horrela, ikasleen parte-hartzea eta interakzioa bideratu egiten da. Talde osoari azalpen bat emandakoan, irakasleak norbaitek galderarik edo zalantzarik ba ote duen galdetzen duenean, gehienetan ikasle gutxik hartzen dute parte edo partaideak beti berberak dira, kanporakoienak. Barnerakoi edo lotsatienek oso-oso gutxitan hartzen dute parte, ia bakarrik hala eskatzen zaienean, berariaz. Hori gerta ez dadin, tarteka, irakasleak azalpena eten eta hiru minutuz (edo egokien iruditzen zaion denboraz) geldialdia egingo du, oinarri-talde bakoitzak azaldu zaionaz hausnarketa egiteko eta, ondoren, erabat argi geratu ez diren aspektuen inguruko galderak edo zalantzak agertzeko. Hiru minutuak igarota, talde bakoitzaren eledunak —formulatu diren hiruetatik— galdera edo zalantza bat planteatuko du, txanda bakoitzean bat taldeko. Baztertuak daude beste talde batek eginiko galderak eta antzeko formulazioa dutenak. Galdera guztiak egindakoan, irakasleak aurrera jarraituko du bere azalpenarekin, hizketa berriro hiru minutuz eten arte.

Arkatzak erdialdera:[11] Irakasleak talde bakoitzari orri bana emango dio; paper horretan, oinarri-taldea osatzen duten kideak (normalean, lau) adina galdera edo ariketa agertuko dira, gelan lantzen ari diren gaiarekin lotuak. Ikasleak galdera edo ariketa banan arduratuko dira:

8. http://www.cooperativelearning.com obraren egokipena
9. Spencer Kaganen egokipena; ikus, era berean, Pujolàs (2008).
10. http://www.cooperativelearning.com
11. Bailoko (Huesca) CRAko Nadia Aguiar Baixaulik eta Sabiñanigoko (Huesca) "Puente Sardas" CEIPeko María Jesús Tallón Medranok Spencer Kagani egokituriko egitura.

- Galdera edo ariketa ozen irakurri behar du eta bera izango da horren erantzunaz iritzia emango duen lehena.
- Ondoren, taldekideen iritzia galdetuko du, ordena jakin baten arabera (erlojuaren orratzen norabidea, adibidez), eta denek informazioa ekarri eta iritzia eman dutela egiaztatuko du.
- Iritzi desberdinak jasota, denen artean eztabaida egin eta, azkenean, erantzun egokiena aukeratuko da.
- Bukatzeko, denen artean erabaki bezala, erantzuna edo ariketa guztiek ulertu dutela eta nork bere koadernoan erantzuna idazten edo ariketa hori egiten jakingo duela egiaztatuko du.

Galdera edo ariketen ordena zehaztuko da. Ikasle batek bere galdera edo ariketa ozen irakurtzen duenean, nork bere iritzia azaldu eta denen artean nola egin edo erantzun zuzena aukeratzen duten bitartean, denek beren arkatz edo boligrafoak mahaiaren erdialdean ipiniko dute, une horretan entzun eta hitz egin bai, baina idaztea ezin dela adierazteko. Erantzun edo egin behar dena denek argi dutenean, nork bere arkatz edo boligrafoari heldu eta bere koadernoan erantzuna idatzi edo ariketa egingo du. Une horretan ezin da hitz egin, idaztea da aukera bakarra. Ondoren, arkatz edo boligrafoak berriro mahaiaren erdialdean utziko dira eta hurrengo ikaslea arduratuko da ondorengo galdera edo ariketaz.

Hitz jokoa:[12] Ikasleak lantzen ari diren edo landu berri duten gaiaren inguruko funtsezko hitzak idatziko ditu irakasleak arbelean. Oinarri-talde bakoitzak (normalean, lau kide izango dituena) hitz horietako bakoitzarekin osatutako esaldi bana idatzi behar du edo, bestela, hitz horien azpian datzan ideia azaldu behar du.

Erraz maneiatzeko modukoa izan dadin, esaldia paper txiki batean (folioaren laurdenean, adibidez) idatziko dute. Ondoren, ordena jakin bati jarraiki, ikasle bakoitzak idatziriko esaldia taldeko kideei erakutsiko die eta hauek esakunea zuzendu, orraztu, osatu... egingo dute. Aldez edo moldez, kideek "bere" egingo dutenez, dagoeneko esakune kolektiboa da, talde osoarena, hasieran idatzi duenarena bakarrik izan ordez.

Lau funtsezko hitz baino gehiago badira, behar diren txanda guztiak egingo dira prozedura berberari jarraikiz, lantalde osoak ikuskatu eta onartutako esaldi bat lortu arte, funtsezko hitz bakoitzeko. Ondoren, mahai gainean esaldiak ordenatuko dituzte, irizpide logiko bati jarraiki, gaiaren mapa kontzeptuak edo laburbilpen moduko bat osatuz.

Definitu den ordenari irakasleak onespena emandakoan, esaldiak zenbatu egingo dira eta, txandaka eta bikoteka, garbira pasatu eta taldeko kide bakoitzarentzat kopia bana egiteko arduratuko dira.

12. Spencer Kaganen obratik egokitua (1999).

Glosarioa

Aberriratzea: Errefuxiatuak edo gerrako gatibuak bere jatorriko herrialdea baldintza jakin batzuetan itzultzeko duen eskubide indibiduala nazioarteko hainbat dokumentutan dago aurreikusia (Genevako 1949ko Konbentzioak eta 1977ko Protokoloak, Lurreko Gerra arautzen duten lege eta azturen inguruko Araudia, 1907ko Hagako 4. Konbentzioaren Eranskina, giza eskubideen agiriak eta nazioarteko ohiturazko zuzenbidea, oro har). Aberriratzeko eskubidea pertsonari aitortzen zaio, norberaren izenean, ez pertsona hori atxikita duen agintaritzari. Aberriratzearekin bi obligazio loturik daude: batetik, agintaritzak pertsona hautagaiak (militar nahiz zibilak) askatu behar ditu eta, bestetik, jatorriko herrialdeak bertako pertsonei harrera egin behar die.

Asiloa: Herrialde batek errefuxiatutzat hartzen dituen pertsona atzerritarrei ematen dien babesa. Pertsona bati asilo eskubidea aitortzeak inplikatzen du, era berean, estatu horrek herrialdean bizitzeko eta lan egiteko beharrezkoak diren dokumentazioa eta baimenak ematea.

Beharturiko aberriratzea: Errefuxiatuak jatorriko herrialdera itzultzea, harrera-herrialdeak sustatuta errefuxiatuentzat aberriratzea beste aukerarik ez dagoela iriztean. Aberriratzea eskubide pertsonala denez (kanporatze edo deportazioa ez bezalakoa, hauek jatorriz estatuaren subiranotasunarekin lotuak baitaude), ez naziotasuneko estatuak, ez behin-behineko egonaldikoak, ez errefuxiatuen gainean jurisdikzioa egikaritzen duenak abia dezakete aberriratze prozesua pertsona hautagaiaren borondatez kontra, honakoa errefuxiatua edo gerrako gatibua denean. Egungo nazioarteko zuzenbidearen arabera, aberriratzeari uko egiten dioten errefuxiatua edo gerrako gatibuak (beren herrialdean beldurrez bizitzeko motiborik dutenean, batik bat), babestuak izan behar dira eta, ahal dela, behin-behineko edo behin betiko asiloaz onuradun izan behar dira.

Bide legezkoak eta seguruak: Gatazka armatu, jazarpena, pobrezia eta antzeko arrazoiengatik, beren herrialdetik ihes egitea beste aukerarik ez duten pertsonen eskubideak babesteko baliatzen dira lanabes eta figura juridiko hauek. Hauen artean azpimarratzekoak dira birkokapena, babes subsidiarioa eta familia-bateratzea.

Birkokapena: Pertsona errefuxiatuak babesteko lanabesa. Pertsona bat birkokatzen dela esaten da, bere jatorriko herrialdea utzirik, beste batek —lehenak— harrera egiten dionean. Birkokapena existitzearen arrazoia soila da: batzuetan, lehendabiziko harrera-herrialdeak errefuxiatuaren segurantzia edo bizia bermatzerik ez duelako, epe batean pertsona errefuxiatu askoren etorrerari aurre egiterik ez duelako edo hirugarrengo herrialde batek (errefuxiatua finkatuko den horrek) errefuxiatuaren

txertatze soziala gertatzeko aukera hobea eskaintzen duelako. Pertsona errefuxiatu batzuentzat (haurrak, sexu erasoa nozitzen duten emakumeak, desgaitasunik duten pertsonak, etab.) birkokapena salba-bidea izan daiteke.

Bizileku-baimena: estatu bateko agintari eskudunek pertsona atzerritar bati emaniko legezko agiria; bertan adierazten da atzerritar horrek estatu horretan bizitzeko eskubidea duela.

Borondatezko aberriratzea: itzultzeko asmoa askatasunez adierazita, baldintza jakin batzuk betetzen dituzten pertsonak jatorriko herrialdera itzultzea.

Emigratzea: Estatu batetik irtetea, beste batean kokatzeko asmoz. Giza eskubideen nazioarteko arauek gizaki guztiei aitortzen diete zeinahi herrialdetatik (baita bere herrialdetik ere) irteteko eskubidea. Estatuak gorabehera jakin batzuetan bakarrik ezar diezazkioke baldintza edo murrizketak eskubide horri. Herrialdetik irteteko debekapenak, normalean, agindu judizialen ondorio izaten dira.

Errefuxiatu eremua: Horrelakoak sortzen dira, etxea utzi behar izan duten eta orain bizitza berregiteko moduko leku egokiaren bila dabilen pertsona talde bati epe jakin batean babesa emateko. Errefuxiatu eremuko biztanleei lo egiteko tokia ez ezik, elikagaiak eta osasun artapena ere eman behar zaie. Errefuxiatu eremura iristen diren iheslariek era askotako premiak izaten dituzte. Batzuetan, horien egoera berehala konpontzen bada ere, beste askotan eremu horretan geratu behar izaten dira urtetan. Adibidez, Albanian Kosovoko errefuxiatuek eremuan hiru hilabete bakarrik eman zituzten, baina Somaliakoak Kenian bizi dira 1991 urteaz geroztik. Denbora tarte luze honetan benetako komunitatea osatu dute, berariazko plangintza eratu behar duen hiri baten premiekin.

Familia-bateratzea: Lanabes juridiko honi esker, bere herrialdetik ihes egin behar izan zuen familia zatikatuari harrera-herrialdean berriro elkartzeko aukera ematen dio. Neurri horrek berriro osaturiko familiaren bizi kalitatea eta egoera sozial eta ekonomikoa hobetzeko aukera ematen du.

FAO: Elikadura eta Nekazaritzarako Nazio Batuen Erakundea, 1945ean sortua, Nazio Batuen organismo espezializaturik handienetako bat da. Erakunde honen helburu behinena, elikatze-segurtasuna finkatua izango duen mundua erdiestea da, nutrizio mailak altxatuta, nekazaritza-ekoizpena hobetuta, landa-populazioaren bizi-baldintzak egokituta eta munduko ekonomiaren zabalkundea lagunduta.

Genevako 1951ko Konbentzioa, Errefuxiatuen Estatutuaz, eta New Yorkeko 1967ko Protokolo Gehigarria: Lege-oinarri horiek, onetsiak izan zirenetik, planeta osoan errefuxiatutako milioika pertsonari babesa ematea bideratu dute. Bi dokumentu horiek finkatzen dute zer den pertsona errefuxiatua eta, era berean, babes

eta artapen-mekanismoak eta sinatzen duten estatuek bermatu behar dituzten eskubideak.

Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala (GEAU): Parisen, 1948ko abenduaren 10ean, Nazio Batuen Biltzar Nagusiak, 217 A (III) Ebazpenean onetsitako adierazpen-agiria. Bere 30 artikuluetan, oinarrizkotzat jotzen diren giza eskubideak jasotzen ditu, San Franciscoko Karta (1945eko ekainaren 26) abiapuntu hartuta. Giza eskubideak gizaki guzti-guztiei zor zaizkie inolako bereizketarik gabe, naziotasun, bizileku, sexu, jatorri nazional edo etniko, kolore, erlijio, hizkuntza edo beste zeinahi aitzakiarengatik. Den-denok ditugu giza eskubide berberak, inongo diskriminaziorik gabe. Eskubide horiek elkarrekin lotutakoak, elkarren mendekoak eta zatiezinak dira.

Iheslarientzako Nazio Batuen Goi Komisarioaren Bulegoa (INBGK, UNHCR edo ACNUR): 1950eko abenduaren 14an sortu zuen Nazio Batuen Biltzar Nagusiak. Mundu osoan, errefuxiatu eta aberrigabeak babestu eta beraien arazoak konpontzeko nazioarteko ekintza zuzendu eta koordinatzeko agindua du. Pertsona guztiek berea ez den estatu batean ere asiloa bilatu eta babesa aurkitzeko eskubidea gauzatu ahal izan dezaten bermatzeko dihardu lanean erakunde honek. Horrez gainera, errefuxiatuentzat konponbide iraunkorrak eratzen ditu, hala nola borondatezko aberriratzea duintasun eta segurtasunez, dagokion tokian integratzea edo hirugarrengo herrialde batean birkokatzea.

Immigrazioa: Prozesu horretan, nazio edo estatu horretakoak ez diren pertsonak herrialde batean sartzen dira, bertan integratzeko asmoz.

Lan (egiteko) baimena: Estatu bateko agintari eskudunek pertsona atzerritar bati emaniko legezko agiria, migratzaileak estatu horretan lan egiteko beharrezkoa duena.

Migrazioa: Populazioaren mugimendua, beste estatu bateko edo estatu barneko beste lurralde baterantz; migrazioan pertsonen mugimendu guztiak sartzen dira, tamaina, osaketa edo kausak zeinahi direla ere. Halakotzat jotzen dira errefuxiatuen, lekuz aldatutako pertsonen, deserrotu edo arroztutakoen eta migratzaile ekonomikoen migrazioak.

Pertsona asilo-eskatzailea: Pertsona horrek beste herrialde batean errefuxiatu izaera aitor dakion eskatzen du eta, eskaera gauzatu bitartean, zain dago.

Pertsona desplazatua: Pertsona errefuxiatuak bezala, pertsona desplazatuak etxea utzi behar izan du, bizia arriskuan zuelako. Kasu honetan, ordea, desplazatuak ez du mugarik gainditu eta bere herrialdean bertan bizileku seguruaren bila dabil.

Pertsona errefuxiatua: Arraza, erlijio, nazionalitate, iritzi politiko edo bestelako arrazoiengatik jazarpena nozitzearen beldur, bere herrialdetik irten behar izan duen pertsona. Definizio honetan

sartzen dira gatazka armatuetatik edo biolentzia orokorreko egoeretatik ihesi doazen pertsonak ere. Errefuxiatu izaera eskuratzeak hurrengo kontuak inplikatzen ditu: bizitzeko baimena, nortasun eta bidaia agiriak eta lan egiteko baimena izatea.

Iturriak:

Amnesty International: https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/campanas/yoacojo/glosario-de-terminos/

Migrazioei buruzko Nazioarteko Antolakundea (OIM), oinarrizko glosarioa: http://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_7_sp.pdf

Baliabide osagarriak

Behartutako migrazioak eta populazio errefuxiatua. Gelan jorratzekoak:

UNICEF, *Cuentos sin hadas: La historia de Ivine y Almohada,*
https://www.youtube.com/watch?v=7fPSTajjSd4

ACNUR Mexiko, haurrentzako ipuinak,
http://culturacolectiva.com/7-cuentos-infantiles-que-te-acercaran-a-la-realidad-de-los-refugiados/

#ABPRefugiados – Errefuxiatu eta migratzaileen arazoa aztertzeko diziplinarteko proiektua.
Dokumentu-baliabide sorta: laburmetraiak, binetak, grafiko interaktiboak, argazkiak, gazteentzako literatura-proposamenak, atzerriko hizkuntzan lantzeko jarduerak, etab.,
http://abprefugiados.blogspot.com.es/

Behartutako migrazioak eta populazio errefuxiatua. Irakasleentzat:

Web orri interesgarriak:
https://www.es.amnesty.org
http://www.acnur.es/
https://www.proactivaopenarms.org/es
https://www.msf.es/

Veinte reflexiones de una emigrante,
https://youtu.be/671xpkNk29c

CEAR, *Acceso a la protección: Un derecho humano,*
http://www.cear.es/wp-content/uploads/2013/05/INFORME-FINAL.pdf

ACNUR, *Tendencias globales: Desplazamiento forzado en 2014,*
http://acnur.es/portada/slider_destacados/img/PDF_141015184925.pdf

Oxfam, *Right to a Future: Empowering refugees from Syria and host governments to face a long-term crisis,* noviembre de 2015,
https://www.oxfam.org/en/research/syria-refugees-right-future

Itziar Ruiz-Giménez, "En Europa hay una batalla sobre quién tiene derecho a tener derechos", *Ágora,*
http://www.agora-revistaonline.com/single-post/2016/04/18/ENTREVISTAS-Itziar-RuizGim%C3%A9nez-En-Europa-hay-una-batalla-sobre-qui%C3%A9n-tiene-derecho-a-tener-derechos

Aniztasuna eta kulturartekotasuna

Carbonell, F., "Decálogo para una educación intercultural", *Cuadernos de Pedagogía,* 290. Bartzelona: CISSPRAXIS SA argit., 2002.

Casanova, M. A., "La interculturalidad como factor de calidad en la escuela", en Soriano (koord.), *La interculturalidad como factor de calidad educativa,* Madril: La Muralla, 2005.

UPD VI – IMELSA, *Guía de gestión de la diversidad cultural y la convivencia,*
http://www1.ocupacio.gva.es:8084/adient/mediateca/general/guia-didactica-de-Gestion-de-la-diversidad-cultural-y-la-convivencia.pdf.

Fernando Relinque Medina eta Nidia Gloria Mora Quiñones, *Interculturalidad y gestión de la diversidad.* El reto de la nueva sociedad, Andaluziako Junta,

http://www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/interculturalidad_gestion_diversidad.pdf.

UNICEF eta Peruko Hezkuntza Ministerioa, *La interculturalidad en educación,*

http://www.unicef.org/peru/_files/Publicaciones/Educacionbasica/peru_educacion_interculturalidad.pdf.

Guía metodológica de "Transversalización del enfoque de interculturalidad en programas y proyectos del sector gobernabilidad" a partir de la experiencia del Programa "Buen Gobierno y Reforma del Estado" del Perú,

http://centroderecursos.cultura.pe/sites/default/files/rb/pdf/Guia%20metodologica%20de%20transversalizacion%20del%20enfoque%20de%20interculturalidad.pdf.

***Educació intercultural. Alumnat d'origen estranger,* Generalitat de Cataluña, Hezkuntza Saila,**

http://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/alumnat-origen-estranger/suport-linguistic-social/publicacions/quadern-SLS-educacio-intercultural.pdf.

***Educació intercultural. Projecte de convivència i èxit educatiu,* septiembre de 2014, Generalitat de Cataluña, Hezkuntza Saila,**

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0063/905e9278-9ca1-4768-afb2-09c9c6288759/intercultural.pdf

Gestio emozionala

Rafael Bisquerra, Bartzelonako Unibertsitateko Orientazio Psikopedagogikoko Taldea,

http://www.rafaelbisquerra.com/es/educacion-emocional/objetivos-educacion-emocional.html.

Adimen emozional eta sozialari buruzko hamar film,

http://habilidadsocial.com/peliculas-inteligencia-emocional-y-social/

Herritargo globala : www.kaidara.org

Intermón-Oxfam, *Centros educativos transformadores: ciudadanía global y transformación social,* Bartzelona: Intermón-Oxfam argit. 2012,
http://www.kaidara.org/es/centros-educativos-transformadores.

Intermón-Oxfam, Pistas para cambiar la escuela, Bartzelona: Intermón-Oxfam argit., 2009,
http://www.kaidara.org/es/Pistas-para-cambiar-la-escuela

kaleidoskópio

Autorea:
Barabara Educació SCCL.

Koordinazioa:
Begoña Carmona

Herritargo Globalerako Hezitzaileen Sarea:
Hezkuntza-proposamen honetako edukiez aholkularitza eman eta jarraipena egiten du interneten diharduen Munduak Elkarlotuz-eko batzordeak, kide hauek osaturik: Pablo Cuenca, Santiago García, Esther Gutiérrez, Teresa Hernández, Flor López, Jordi Riera eta Arantza Zubizarreta.

Diseinua eta maketazioa:
Estudi Lluís Torres

Hizkuntz zuzenketa:
Albert Nolla

Ilustrazioa:
Espais Telemàtics

Itzulpena:
Karmele Hevia

Oxfam Intermón-en hezkuntza-proposamenari buruzko informazioa zabaltzeko

- Web: http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/campanas-educacion/educacion/propuestas-educativas
- Zatoz gurekin facebooken: "Herritargo globalera begirako hezkuntza" https://www.facebook.com/Educar-para-una-ciudadan%C3%ADa-global-765403543496049/
- Correo: educacion@oxfamintermon.org

Agerkari hau Creative Commons lizentziarekin gauzatu da

OXFAM Intermón